

Utrecht een huis waarvan het dak met dergelijke tegels gedekt was.

Heel bijzonder en rijk was de produktie van vloertegels. In de 14e eeuw kwamen in kerken, kloosters en in grote huizen prachtige mozaïekvloeren voor, die gemaakt waren van tegeltjes in diverse maten en geometrische vormen. Het fraaiste en meest volledige exemplaar bevindt zich in de middel-eeuwse stijkkamer van het Centraal Museum. Die vloer is in 1862 gevonden op de plaats van het huis van een geestelijke van de Janskerk, dat achter het huidige Janskerkhof 16 lag. De vloer dateert uit de eer-



10. Fragment van een beschilderde tegel met tinglazuur. 14e eeuw (Foto: P. C. von Hout)

ste helft van de 14e eeuw. Het grootste deel van die vloer bestaat uit kleine tegeltjes in vier kleuren, maar daarnaast komen er ook veel exemplaren in voor die met witbakken-de klei versierd zijn, bijvoorbeeld met fleurs-de-lis (de zogenaamde franse lelies).



Heemschut in actie

Van Dishoeckhuis wordt gesloopt

Het Van Dishoeckhuis in Vlissingen wordt definitief gesloopt. B. en W. van Vlissingen hebben daartoe opdracht gegeven aan het aannemingsbedrijf Sagro Zeeland. Het college had daarvoor het 'groene licht' van de Vlissingse gemeenteraad, die op 27 juni een sloopkrediet beschikbaar stelde. Daarmee gaat een schitterend barok stadspaleis uit 1733 van de beroemde Antwerpse bouw-

Zeer bijzonder zijn echter de tegels die voorzien zijn van een laagje witte tinglazuur waarop met de hand beschilderingen zijn aangebracht. Lange tijd heeft men gedacht dat deze tegels, bijvoorbeeld uit Frankrijk, geïmporteerd waren, totdat ze uit het overnauw van de Bemuurde Weerd tevoorschijn kwamen. Omdat ook de met witte klei versierde tegels in de kuilen met misbaksels voorkwamen (foto 10), was bewezen dat de mozaïekvloeren in hun geheel een Utrechts produkt waren.

In de laatste vijftien jaar zijn bij opgravingen talrijke restanten van dergelijke vloeren gevonden en gedocumenteerd, terwijl bij bouwhistorisch onderzoek in een aantal huizen zeer veel losse tegels uit diezelfde tijd gevonden zijn, die eens tot vloeren daar behoord hebben. Een beter voorbeeld van de onderlinge samenhang van boven- en ondergrondse archeologie, van opgravingen en bouwhistorisch onderzoek, is niet te geven. Uiteindelijk dienen beide hetzelfde doel: een zo volledig mogelijk beeld te scheppen van de stad in al zijn materiële aspecten in het verleden. Gecombineerd met de schriftelijke gegevens ontstaat dan werkelijk 'inzicht' in ontstaan en groei, leven en werken, in de oudste en lange tijd grootste en belangrijkste stad in de Noordelijke Nederlanden.

Literatuur:

Gedetailleerde informatie over de resultaten van het archeologisch en bouwhistorisch onderzoek in Archeologische (en Bouwhistorische) Kroniek van de Gemeente Utrecht. Maandblad Oud-Utrecht 1977-12, 135-150 (over 1972-

meester J. P. van Bourscheit verloren.

Er is nog even sprake geweest van verplaatsing van het huis naar Utrecht maar het ontbrak aan de nodige subsidie van de Rijksdienst Monumentenzorg om verplaatsing echt te kunnen realiseren.

Voor het behoud van het barokpaleis heeft Heemschut zich jaren lang ingezet. Uitbreidingsplannen van scheepswerk De Schelde leidden in 1963 tot aankoop door dit bedrijf van de grond, waarop het pand staat. Sindsdien zijn er pogingen gedaan het gebouw verplaatst te krijgen, wat uiteindelijk is mislukt.

Met de afbraak van het Van Dishoeckhuis is op 11 augustus begonnen. Een aantal waardevolle onderdelen van het exterieur zal worden overgebracht naar het Stedelijk Museum van Vlissingen. Het gaat daarbij om enkele beelden en ijzeren hekwerk van balkon en dak.

De meeste waardevolle onderdelen van het interieur, zoals een aantal lambrizeringen, plafonds en deuren zijn intussen door de Rijksdienst verwijderd. Zij zullen worden gebruikt bij de restauratie van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, waar de Hoge Raad zal worden gevestigd. Het gebouw van de Hoge Raad moet wijken voor uitbreiding van de Tweede Kamer.

73); 1979-1, 3-36 (over 1974-75); 1980-1, 3-32 (over 1976-77); 1981-3, 27-81 (over 1978-79-80); 1982-2, 15-86 (over 1981); 1983-3, 27-148 (over 1982); 1984-8/9, 83-154 (over 1983); 1985-4, 41-191 (over 1984). Het deel over 1985 komt uit in oktober 1986.

Over de archeologie van de stad:

F. Verhaeghe H. L. Janssen, Stads geschiedenis en Stadsarcheologie in de Nederlanden. Archief- en Bibliotheekwezen in België, dl. 53, 1982, 1-51.

Over de vernietiging van het bodemarchief: W. A. van Es, J. M. Poldermans, H. Sarfatij en J. Sparreboom ed., Het Bodemarchief Bedreigd. Archeologie en planologie in de binnensteden van Nederland. Amersfoort/s-Gravenhage 1982.

Over de rivierloop in de noordelijke stad:

H. L. de Groot and T. J. Hoekstra, The Moving River. The 12th-century Riverfront in the North of the City of Utrecht. In: Asbjørn E. Herteig, ed., Conference on Waterfront Archaeology in North European Towns nr. 2. Bergen 1985, 106-111.

Over de aardewerkindustrie:

H. L. de Groot en T. J. Hoekstra, Baksels en Misbaksels. Resten van een middeleeuws industriegebied. Natuur en Techniek 1985-5, 362-377. Ook verschenen in W. A. Casparie ed., Vondsten uit het Verleden. Oudheidkundig Bodemonderzoek. Archeologisch Jaarboek 1986. Maastricht/Brussel 1986, 46-61.

drs. T. J. Hoekstra is als gemeentelijk archeoloog verbonden aan de onderafdeling Monumenten van de Dienst Bouwen en Wonen van de gemeente Utrecht.

Boeken

HET LAND VAN MAAS EN WAAL.

Door A.G. Schulte. Onderdeel 5 van de Provincie Gelderland; het Kwartier van Nijmegen. Verschenen in de serie: De geïllustreerde beschrijving van de Nederlandse Monumenten van Geschiedenis en Kunst. Staatsuitgeverij, 1986. 508 pp. De prijs is f 99,50.

HET HUIS OUDAEN TE UTRECHT

Dit boekje, door Drs D. Valentijn en Drs A.F.E. Kipp, geeft de geschiedenis van dit monumentale middeleeuwse pand aan de Oude Gracht. Voorzien van illustraties, tekeningen en plattegronden wordt de bouwgeschiedenis en latere verbouwingen verteld. Ook het leven van de bewoners, vaak invloedrijke figuren, en hun maatschappelijke positie in de Utrechtse samenleving komt aan bod. Tenslotte wordt de laatste restauratie (1984-1986) beschreven. Het boekje komt uit t.g.v. van de heropening in deel 4 van de serie Clavis Kunsthistorische Monografieën. Uitg. de Walburgers, Zutphen, 1986. ISBN 90.6011.9. Prijs f 8,50, 32 pp.